

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

LJUDSKI INTERES

LICEM U LICE
Ljudski odnosi

R. W. EMERSON
Upravljanje životom

U mjesecu travnju
SVETI JURAJ

Arhitektonski dragulji
Ivana Meštrovića

4

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

04 | 2024. WWW.NOVA-AKROPOLA.COM

Sadržaj

4 LICEM U LICE Ljudski odnosi

Patricia Muñoz

6 LJUDSKI INTERES

Nilakanta Sri Ram

9 U MJESECU TRAVNJU – SV. JURAJ

Delia Steinberg Guzmán

10 Ralph Waldo Emerson UPRAVLJANJE ŽIVOTOM

Sanja Čupić

14 VIŠAK INFORMACIJA Novi oblik zagađenja

Leonardo Santelices

16 ARHITEKTONSKI DRAGULJI IVANA MEŠTROVIĆA

Ines Bakalar Miletić

19 JE LI PRIRODA "TO" ILI "TI"?

Sabine Leitner

Impresum:

Glavni urednik: Andrija Jončić

Izvršna urednica: Nataša Žaja

Urednici rubrika: Dijana Kotarac, Ana Jončić,
Jerko Grgić, Nataša Žaja, Branislav Vukajlović, Damir Krivdić

Lektura: Branka Žaja

Tehničko uredništvo:
Svjetlana Pokrajac, Matija Prević

ISSN 1849-6237

Izdavač:

NOVA AKROPOLA - kulturna udruga

Ilica 36, 10000 Zagreb

Tel: 01/481 2222

web: www.nova-akropola.hr

e-mail: info@nova-akropola.com

6

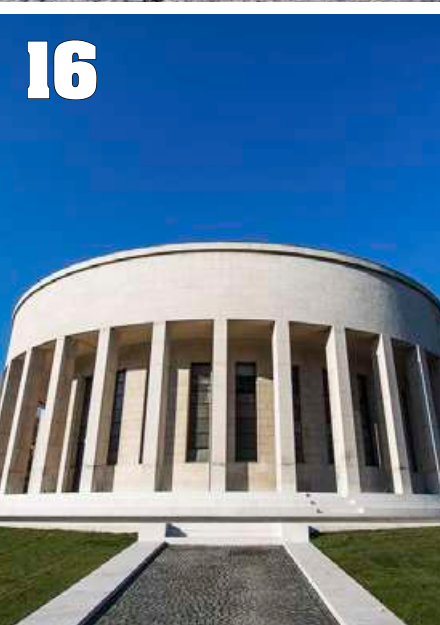
9

10

14

16

19

Suvremeni vrtoglavi tehnološki razvoj obećavao je čovjeku pod motom poboljšanja života čitav niz blagodati, među ostalim uštedu vremena kao i jednostavnije i lakše obavljanje rada... Ne može se negirati da se to u pojedinim područjima zaista i dogodilo i da su određene pogodnosti proizašle iz toga. No, vrijedi li to za čovjeka u cjelini sa svim njegovim potencijalima i dubokim humanim potrebama? Što je s naličjem tog razvoja koje zanemarivano ili prešućivano postaje sve očitije i sve bolnije?

Svjedoci smo mnogih paradoksalnih i zabrinjavajućih obrata.

Jedan je svakako povećana složenost života. Čovjek gubi sate i dane u potrazi za stvarima za koje misli da mu trebaju, a koji će uskoro prestati biti u modi ili prestati funkcionirati. Svakodnevno se lansiraju ogromne količine informacija koje brzo zastarijevaju, a često zbunjuju umjesto da nas potaknu na razmišljanje ili približe istini. Birokracija je sve zamršenija, a kreditne pogodnosti samo su omča oko vrata...

Drugi važan obrat vezan je uz psihološko ubrzanje vremena. Takozvana ušteda vremena donijela nam je kronični nedostatak vremena za sebe i druge, postala je još jedna omča koja nas pritišće da stignemo ispuniti nametnuta očekivanja, dok užurbanost potiče sve veći stres koji je opaka bolest današnjice.

Mogli bismo još puno toga nabrojati što je zakompliciralo život i oduzelo čovjeku važan prostor slobode i suživota. Kao što svaka alatka može biti oruđe i oružje, ovisno o tome kako se i s kojim ciljem koristi, tako se u takozvanim blagodatima uvijek krije i zamka koja se nalazi u pogrešnoj ili pretjeranoj upotrebi, a nažalost i njihovoj zloupotrebi. Očito je nužno hitno sabrati dosadašnja iskustva kako bismo unijeli zdrave promjene i ispravili pogrešne odluke stavljajući istinski humani interes u prvi plan. Ono što čovjeku zaista treba je drugi čovjek jer on nikada neće biti istinski sretan i ostvaren ako svoju sreću ne može stvarati i dijeliti s drugim ljudima u zdravom suživotu sa svime što ga okružuje.

LICEM U LICE Ljudski odnosi

Patricia Muñoz Peralta

Ljudska bića žive u neprekidnoj međusobnoj interakciji; najmanja nuklearna obitelj kao i velika obitelj čovječanstva moguće su zahvaljujući vezama među ljudima.

Proučavanje i razvoj ljudskih odnosa u posljednjem desetljeću dobivaju sve veću važnost kao sredstvo da se čovjeka učini učinkovitijim i iskoristivijim. Taj negativni aspekt koji se manifestira ne bi nas trebao impresionirati, već potaknuti na oblikovanje i jačanje drugog, pozitivnog aspekta koji ga prati, a to je sve jasnije prepoznavanje važnosti ljudskih odnosa u društvu.

U svom vrtoglavom tehničkom napretku, 20. stoljeće postupno je umanjivalo vrijednost humanog identiteta čovjeka i njegov vrlo poseban doprinos životu, stvarajući dehumanizirajući sustav u kojem je čovjek postao automatiziran i pasivan element. Zbog problema nastalih uslijed ove neprirodne situacije, posljednjih se desetljeća pokušava vratiti humanizam, međutim, to je utilitaristički humanizam u kojem čovjek postaje objekt iz kojeg treba izvući maksimalan potencijal, s pohlepnim ciljem transformacije čovjeka u dobrog proizvođača i dobrog potrošača.

U površnom svijetu koji za materijalističkog i površnog čovjeka sadrži tisuće životnih opcija, ali gotovo ni jednu za duhovnog, doživljaj blagostanja i sreće vezuje se samo uz zadovoljenje želja, ostvarenje materijalnih

ciljeva, tjelesne užitke itd. No, unutarnji čovjek traži svoj dio i poluslijep, gluh i nijem, instinktivno traži izlaz na duhovno svjetlo i susret licem u lice sa svojim humanim identitetom, koji je ujedno i humani identitet onih koji ga okružuju. No, budući da je on biće koje nije baš vješto u odnosu sa samim sobom, isto će tako biti nevješt u odnosima s drugima.

Komunikacija i poznavanje samoga sebe

Kaže se: što se više komunicira, odnosi su bolji. No, bitan element svake komunikacije i svih odnosa poznavanje je samoga sebe. Veliki problemi među ljudima često se mogu svesti na problem manjkave ili nepostojeće komunikacije. No tko je toliko nepraktičan da svjesno otežava odnose s drugima? Sigurno nitko ne želi da ga se ne razumije, ali to se ipak prečesto događa.

Bitan element svake komunikacije i svih odnosa poznavanje je samog sebe.

Jedna od glavnih prepreka u upoznavanju sebe je ta što nam je naše obrazovanje u nasljeđe ostavilo naviku da izvan sebe tražimo ono što trebamo tražiti unutar sebe. Um i srce takvog zbunjenog i usamljenog čovjeka hermetički su zatvoreni, a zlatni ključ procesa upozna-

vanja sebe i autentičnog odnosa s drugima je ljubav.

Iz ljubavi nastaje samopouzdanje, samopoštovanje, tolerancija, strpljenje i tisuću drugih vrлина potrebnih za život i potrebnih kako bi se transformacija prema boljem svijetu uistinu mogla dogoditi.

Voljeti i razumjeti drugoga

Nije moguće ući u tuđi unutarnji svijet ako prethodno ne postoji zanimanje i veza s njim. To zanimanje nužno mora biti nesebično i s namjerom da se daje, ostavi nešto, daruje dio sebe, da se dijelom sebe doprinese nutarnjim procesima druge osobe.

Ako želimo razumjeti, prvo trebamo naučiti slušati. Budući da gledamo svijet iz svoje perspektive, lako upadamo u zamku pristranosti i neobjektivnosti prilikom vrednovanja tuđih stavova. Nedostatak uljudnosti, površna prosudba i generaliziranje neprijatelji su istinske komunikacije licem u lice, ukoliko nastojimo na međusobnom razumijevanju i povezivanju kako bismo došli do drugog čovjeka.

Treba biti spreman uložiti napor za uspostavljanje pozitivnog i dubokog odnosa, dijeliti s drugima zajedničko humano stanje, i prihvatiti da svatko ima drugačija iskustva, vrline, mane, osjećaje, način djelovanja.

Dati nešto od sebe

Treba biti spreman uložiti napor u uspostavljanje pozitivnog i dubokog odnosa, dijeliti s drugima zajedničko humano stanje i prihvatiti da svatko ima drugačija iskustva, vrline, mane, osjećaje i način djelovanja. I nije dovoljno samo prihvatiti, nego i biti spreman dati nešto od sebe: razumijevanje, toleranciju, "uho" za tuđe ideje i osjećaje, prijateljstvo, jednom riječju – ljubav. Ta se ljubav u srcu onoga tko je prima transformira u uvjerenje da postoje oni koji mogu izraziti i živjeti duboke osjećaje bez straha da ih se smatra staromodnima. Važno je ne postavljati uvjete, jer tada to nije davanje nego pregovaranje o nečemu o čemu se ne može pregovarati.

Jezik treba istovremeno biti što jednostavniji i što dublji jer mnoštvu fraza, tehničkih i stručnih izraza nedostaju iskrenost i neposrednost. Jezik ironije treba koristiti na odgovarajući način kako ne bi učinio štetu. Strpljenje i ljubaznost prema onima s kojima dijelimo svakodnevni život najbolji su primjeri ljubavi i plemenitosti.

Bratstvo

Ove ideje ne mogu funkcionirati u praksi ako u nama ne postoji snažan osjećaj ideje bratstva. To je stav

prema životu koji nas potiče da sudjelujemo u humanom stanju. Podrazumijeva prihvaćanje ljudi onakvih kakvi jesu, prepoznajući njihove potencijale i, koliko god to teško izgledalo, ljubav i poštovanje prema svim ljudima. To je aktivan stav i vrijedan je kontinuiranog vježbanja. Bratstvo prepoznaje razlike među ljudima, ali i zajedništvo; to je duboki ljudski odnos u kojem nema posjedovanja ni osrednjosti u osjećajima. Ljudski odnosi temelj su za razvoj čovjeka i civilizacije. Bez prave dubine, oni u čovjeku izazivaju prazninu i tjeskobu. Nedostaje im smisao ako se ne temelje na dubokom osjećaju ljubavi i ne teže istinskoj komunikaciji i zbližavanju ljudi. 🕉

Sa španjolskog preveo: Franco Špigić

LJUDSKI INTERES

Nilakanta Sri Ram

Nikada prije u povijesti svijeta nije postojalo doba kada su raznovrsne organizacije imale toliko veliku ulogu u ljudskom životu. Kako su ljudi više komunicirali, tako se uvećavao broj kontakata, jer svaka aktivnost koja se temelji na suradnji većeg broja osoba uključuje još veće mnoštvo, kako za potrebe same aktivnosti, tako i unutar sfere njenog utjecaja i djelovanja. Opseg i količina aktivnosti zahtijevaju odgovarajuće složen i raščlanjen sustav organizacije. Ako se radi o posuđivanju i davanju na posudbu, danas imamo kreditni sustav omogućen lakom komunikacije i prometa koji je, unatoč regulaciji u skladu s nacionalnim interesima, poprimito zamršen i raširen međunarodni karakter. Običan građanin, sa svojim potrebama i željama, ima malo izgleda da pruži bilo kakav obol građanstvu ukoliko se ne priključi drugima i utopi svoju individualnost u onu društva, skupine ili stranke, makar radi zajedničkih ciljeva. Ako treba zaštititi svoje zalihe i dionice ili plasirati svoje

proizvode ili osigurati hranu, mora se uklopiti u odgovarajuću organizaciju, podvrgnuti se njezinim formama i pravilima i uključiti se u dio njezinih aktivnosti.

Takva organizacija za razne namjene očito je potrebna u današnjoj situaciji. Međutim, ona neizbježno znači da običan čovjek, umjesto da je razmjerno slobodan kakav je bio u jednom jednostavnom okruženju, sada postaje uključen u svaku od organizacija osnovanih oko njega, radi njegova dobra. Mora sudjelovati u njihovim aktivnostima i prirodno teži preuzeti dio njihove boje i pristranosti. U raspravama o bilo kojem problemu koji se tiče njegove dobrobiti, misli i interes koji se izražavaju obično su više vezani za ciljeve i aktivnosti stranaka i organizacija koje dotiču problem i njihove aktivnosti, nego za potrebe samih ljudi. Interes se pomiče s individue na skupine s njihovim suprotstavljenim i suparničkim psihologijama. U vrtlogu stvorenom sukobljenim strujama mišljenja, interes ljudskog bića tone u pozadinu.

Priroda je, oblikujući fizički i psihički lik čovjeka, stvorila cjelinu od različitih elemenata. U njegovom mozgu, toj čudesnoj kutiji, postoji jedinstvo usred složenosti koje čini svakog pojedinog čovjeka dosljednog samom sebi, ili, ako nedosljednog, onda barem toga svjesnog, i bez štetnih posljedica po njegovu individualnost. To je onaj nedjeljiv čovjek čije jedinstvo umjetnost predstavlja fizičkim likom u skladu njegove subtilne ravnoteže, a psihologija izjednačava s integritetom uma, čija je individualnost kao svjesni entitet sposobna apsorbirati i integrirati djelovanja tisuću i jednog najrazličitijeg karaktera; međutim, ovaj čovjek sve više i više pada u drugi plan usred sustava koji su stvoreni za njegovu dobrobit, a od kojih ga svaki nastoji podčiniti s obzirom na ono što od njega želi. "Kakvo je remek-djelo čovjek! Kako plemenit umom, kako neizmjeran po sposobnostima, u obliku i pokretu kako izražajan i vrijedan divljenja, u djelovanju kako sličan anđelu, u poimanju kako sličan nekom bogu." Međutim, je li taj čovjek demokrat ili komunist, konzervativac ili laburist, kongresmen ili socijalist, hindus, musliman ili kršćanin, liječnik, bankar, profesor, brijač ili atlet?

Je li pretjerano reći kako su interesi prosječnog čovjeka manji prema susjedu nego prema stvarima koje on ili posjeduje ili tajno priželjkuje?

Pravimo razliku između čovjeka i zvijeri koja se ne temelji na čovjekovoj nadmoći nad njegovim zvjerskim žudnjama, već na mogućnosti da živi život u kojem se domišljat razum čovjeka može služiti instinktima zvijeri u sebi. Međutim, moramo istaknuti još toga što razlikuje čovjeka od onoga čime se on koristi. Pretjerano je reći kako su interesi prosječnog čovjeka manji prema susjedu nego prema stvarima koje on ili posjeduje ili potajno priželjkuje? Rad danas polaže svoje pravo da ga se tretira kao ljudski element, ali nisu li tu još uvijek prisutni tragovi stava da se na njega samo gleda kao na toliko ruku i nogu za proizvodnju stvari koje cijenimo, stvari koje trebaju i u kojima uživaju oni koji ih sebi mogu priuštiti, čija proizvodnja povećava dobit onih koji imaju udjela u procesu proizvodnje. Čak i kada volimo one koji su dio naše obitelji i prijatelja, taj interes nije bez onog elementa posjedovanja koji dolazi do izražaja u našem stavu prema materijalnim stvarima. Tako posesivan interes i interes za nežive stvari, ponekad potaknut osjećajem čuđenja ili intelektualnom znatiželjom, ali većinom i sve češće radi

njihova uživanja i osjećaja sigurnosti, imaju prednost pred humanitarnim i ljudskim interesima. Postoji puno više stvari koje se danas proizvode, mnogo više toga što nas okružuje u suvremenom svijetu od onoga što je bilo poznato u jučerašnjem. Privlačnost tih stvari i iskrivljenje koje uzrokuju na psihološkom planu odražavaju se u neravnoteži sadašnje ljudske situacije. Kod prosječnog čovjeka zabilježen je pad zanimanja za one ljudske situacije i odnose koji su u prošlosti, iako unutar uskih granica, osiguravali većinu sadržaja njegovih iskustava.

Individua mora misliti kako jest i osjećati se izdvojenom iz mase, kako bi mogla govoriti o interesu vlastitog srca, koji je i ljudski interes.

Živimo u doba strojeva i prometnih sredstava, uz odgovarajući mentalitet koji pridaje manje važnosti individualnoj živućoj misli negoli masovno proizvedenom mišljenju i vještini propagande pritiska. Suvremene komunikacije, kao i ideja demokracije, koji pak izviru iz moći mnoštva koje se stavlja u pokret, povećale su i djelokrug i nastojanje svakog zainteresiranog državnog savjetnika ili trgovca da narod vjeruje u ono što oni žele da on vjeruje. Postoje oni koji smatraju svojom dužnošću ili imaju korist od toga da sve i svakoga snabdiju svojim sadržajima za razmišljanje i daju vječno patećoj javnosti izraze i vokabular koji će služiti tome da promijeni njihov način razmišljanja. Krila trgovine šire se u svim pravcima i dio su borbe za opstanak, a moderni načini ponašanja poprimaju oblik brutalnog natjecanja, kako bi se preteklo druge na tržištu, bilo da se radi o kupovini ili prodaji.

U svijetu u kojem je prosječni razum podvrgnut neprestanom pritisku uvjeravanja tonom i glasovima svake zamislive visine i nijanse, od kojih svaki mami na jedan ili drugi oblik udovoljavanja vlastitim prohtjevima i interesima, zanimanje za drugog čovjeka, u smislu njegove dobrobiti i sreće, što je ljudski interes, zauzima tek sporedno i sve nevažnije mjesto. Ljudski interes nije interes koji se može proizvesti, već mu treba osigurati odgovarajuće tlo i atmosferu; tlo su ona živa osobna iskustva i odnosi čovjeka s čovjekom iz kojih se rađa njihovo spontano razumijevanje i ostvarenje. Individua mora misliti i osjećati se izdvojenom iz mase, koliko god ograničenih sposobnosti bila, kako bi mogla govoriti o interesu vlastitog srca, koji je i ljudski interes. To je onaj interes kada se pokazuje sposobnost samoistraživanja i duboke brige za druge, razmatranja dubokih

bolnih emocija koje izrastaju iz intimnih osobnih veza i, barem trenutačno, osjećanja tuđe povrijeđenosti i poniženja kao svog vlastitog, s čime su se veliki književnici oduvijek voljeli baviti.

Usprkos svim strojevima i znanstvenim formulama, ostaje istina kako čovjek ne može biti sretan bez ljubavi prema čovjeku i bez buđenja uzajamnog interesa.

Suvremeni život u svom strmoglavom tempu pruža pojedincu malo vremena, tek povremeno i površno, da se unese u emocionalna i mentalna stanja drugih ljudi. Dok jurimo u automobilima velike snage, sto ili više kilometara na sat, na poslovni sastanak ili zabavu, usredotočeni na to da svaki trenutak pretvorimo u neku zamišljenu korist, nemamo vremena raspitati se o uzroku nesreće pokraj koje smo prošli ili ozbiljnije pristupiti pružanju potrebne pomoći. Ne trebamo se dovoditi u nepriliku čak niti da bismo zaustavili okrutnost koja je možda iskrsnula pred našim očima. Sve što trebamo učiniti kako bismo spasili našu savjest, ako je imalo suptilnija, jest predati slučaj nekoj od organizacija koja postoji da se pobrine za to, ili najbližem policajcu koji može imati ili nemati sposobnost i sklonost da obrati pažnju. Ljudski interes postupno nestaje dok se okružujemo pogodnostima kako bismo ga izbjegli, i

možemo se poštediti truda da ga izrazimo odgovarajućim djelovanjem.

Kako se znanje povećava, sve su brojnije njegove primjene i postoji mnoštvo stručnjaka za svako područje istraživanja i djelovanja. Interes svakog od njih je za njegovo vlastito ograničeno područje, njegov poseban žargon, sagledavanje svega iz svoje posebne i vrlo relativne točke gledišta. Čak i kada se pokuša razumjeti čovjeka kao cjelinu, kao u modernoj psihologiji, čini se to pomoću teorije ili tehnike u kojoj su određeni elementi preuveličani na štetu drugih. Što je više tehnike, specijalizacije i analize, manje je cjelovitog pogleda na samo razumijevanje čovjeka. Taj cjelovit pogled moguć je samo onome čiji je interes za čovjeka kao čovjeka, uzimajući ga i proučavajući ga kao ono što on jest u svim njegovim aspektima.

Ljudski interes je dragocjen lijek čija mala kap može puno pomoći. Potreban je za njegovanje odnosa i kako bi se praktičnim aktivnostima dao plodonosan kraj bez kojega one ne vode daleko. Usprkos svim strojevima i znanstvenim formulama, ostaje istina kako čovjek ne može biti sretan bez ljubavi prema čovjeku i bez buđenja uzajamnog interesa. Usred mnoštva mjera, govora i skupova, postaje teže nego ikada jednostavno pristupiti problemu, a da takav pristup odražava interes nepomiješan s bilo kakvim lijekom za sve u čije se djelovanje zaklinju i koji distribuiraju njegovi proizvođači i prodavači.

Sengleskog prevela: Ivančica Krivdić

U MJESECU TRAVNJU SVETI JURAJ

Delia Steinberg Guzmán

Pred nama je neobičan lik o kojem priče toliko granice s legendama da ga je vrlo teško jasno predstaviti. Sveti Juraj je bio nesumnjivo toliko važan simbol da se u različitim vremenima predstavljao kao primjer viteštva, častnosti i požrtvovnosti.

Najpoznatiji izvori spominju Jurja, princa iz Kapadokije, koji je bio vojnik u službi cara Dioklecijana. Umro je oko 303. godine i od tada ga kršćanski svijet pamti po njegovoj svetosti. Međutim, bio mitski ili ne, jedan ga je događaj održao živim u ljudskom sjećanju za sva vremena, a to je smrt zmaja. Brojne verzije, jedna starija od druge, prenose nam da je Sveti Juraj oslobodio princezu od napada zmaja. Otud potječe njegova slava nepobjedivog viteza i od tada ga se štuje kao sveca zaštitnika vitezova.

Upravo ovdje mit pomaže u našim istraživanjima i prepoznavanju tog heroja i sveca o kojem govorimo. Simbolički, kako u srednjem vijeku, tako i u prethodnim epohama, zmaj predstavlja materiju, zlo, mračne sile koje vrebaju i spremne su uništiti sve vatrom probuđenih strasti. S druge strane, princeza, koja samo ponekad promoli svoje lijepo lice iza prozora ili samo ponekad pokaže koliko pati kada je zarobljena okrutnošću materijalnog zmaja, simbol je duše, čistoće, onog svetog povučenog u unutrašnjost zamka.

Borba Svetog Jurja protiv zmaja arhetipska je borba viteza koji zna da se svaki rat, svaki napor i svaka pobjeda rađaju i završavaju u njegovom unutrašnjem biću. Osloboditi damu od zmaja znači osloboditi dušu njezinih okova, a takav je slučaj i sa Svetim Jurjem koji umire kao mučenik, ali oslobađa svoju dušu žrtvovanjem svog tjelesnog "zmaja".

Borbu između zemlje i neba, između zmaja i princeze, može izvojevati samo ljudsko biće, plemeniti čovjek koji nadjačavajući jedno oslobađa drugo. U stvarnosti, zmaj i princeza nikada se nisu sreli: oni se nalaze unutar čovjeka koji je u ratu i koji je sudac i sudionik tog sukoba.

Ovaj mit i ovaj simbol zapravo su univerzalni. Sveti Juraj ima štovatelje u tako udaljenim krajevima kao što su Engleska, Katalonija, Venecija, Portugal, Rusija, Grčka... U legendama svih tih zemalja uvijek je postojao jedan sjajni štit koji bi zaustavio dolazak zla, vrativši princezinu dušu na njezin prijestolj vrhina.

U travnju, u ime Svetog Jurja, i danas možemo pobjeđivati zmajeve, jer viteštvo i dalje postoji i neće nestati s lica zemlje dok god postoji i jedan čovjek koji je spreman braniti dobro, vjeru, ljepotu i pravdu. ☸

Sa španjolskog prevela: Ksenija Nikčević

UPRAVLJANJE ŽIVOTOM

Ralph Waldo Emerson

Moral mora biti mjera zdravlja. Ako vam je pogled uprt u vječnost, vaša inteligencija će se razvijati, i vaše misli i djela imat će ljepotu nemjerljivu ni sa kakvim znanjem ni bogatstvima drugih.

Na životnu filozofiju Ralpa Walda Emersona (1803. - 1882.), poznatog američkog filozofa, esejista i teologa, značajno su utjecale neo-platonističke, hinduističke i Kantove ideje. Autor je mnogobrojnih eseja i knjiga o govoru, jeziku, sudbini, ljepoti, kulturi, prirodi, ljubavi, društvu, osamljenosti...

Knjiga *Upravljanje životom*, sastavljena od Emersonovih predavanja održanih širom SAD-a u 19. stoljeću, i danas je aktualna. Emerson nas podučava da ljepotu tražimo u onome što je oku nevidljivo, da je istina jedna i univerzalna za sve, da bez volje, rada, discipline i hrabrog srca nema razvoja čovjeka. Također, Emerson hrabri čovjeka da nije žrtva vanjskih okolnosti ili nesretne sudbine, već da je njegov život u njegovim vlastitim rukama, te da budućnost ovisi o njegovim sadašnjim djelima. Smatra da svatko ima slobodu sam birati svoj put, upravljati svojim životom kao kapetan brodom. Slavi "običnog čovjeka" koji pronalazi svoju svrhu radeći ono što najbolje zna i za što je po prirodi nadaren, za razliku od "otmjenog čovjeka", "intelektualca", koji se u potrazi za priznanjima i vanjskim odlikovanjima raspršuje na sve strane, a pritom često gubi ono najvažnije.

Iako je često bio neshvaćen u onodobnom znanstvenom i religijskom kontekstu, imao je duboko uvjerenje u ispravnost svojih stavova i način života te je ustrajao na svom putu, vjerujući u rad za opće dobro, kao i da će čista, neiskrivljena istina o smislu života uvijek naći put do čovjeka koji je traži.

Princip koji prožima čitavu prirodu i koji obično zovemo Sudbinom, postavlja se pred nas kao ograničenje. Sve što nas ograničava zovemo Sudbinom. Ako smo mi grubi barbari, i sudbina poprima grube i strašne oblike. Kako se mi uljudujemo, i prepreke ispred nas postaju profinjenije.

Na kraju svega, visoko iznad naših mišljenja, u svijetu morala, pojavljuje se Sudbina kao branitelj, izjednačujući velike, podižući male, tražeći pravdu od čovjeka, i udarajući, ranije ili kasnije, ako nije po pravdi rađeno. Što je korisno, trajat će; što je škodljivo, propast će.

I slobodno se može reći da čovjek nije zapravo spoznao istinu, sve dok istina nije tako utjecala na njega da bi bio spreman pretrpjeti za nju najgore mučeništvo.

Sudbina, to su uzroci u koje se nije prodrlo. Voda guta lađu i mornara kao česticu prašine. Ali, naučite plivati, držite krmu svoje barke, i ona će sjeći val koji ju je prije davio, i val će nju nositi kao pjenu. Hladnoća ne vodi računa o čovjeku; bode nas ledenim iglama, i smrzavamo se kao kapljice rose. Ali naučite li klizati, led će vam dati graciozno, harmonično i poetično kretanje.

*Svi ljudi, koji su uspijevali u životu, slagali su se u jednoj stvari: bili su kauzalisti. Vjerovali su da stvari ne dolaze po sreći, nego po zakonu; da nema slabih ni napu-
klich karika u lancu koji povezuje početak i kraj stvari.*

Ništa nije ispod vašeg dostojanstva, samo ako se nalazi na vašem životnom putu; a ništa nije toliko veliko, ni vrijedno, ako je izvan toga puta.

Potreba je div koji neprestano raste, a za čije tijelo ogrtač imanja nikad nije dovoljno širok.

Prema filozofiji čovjek je biće koje se sastoji od nekoliko razina, nema ničega u svijetu što se ne ponavlja u njegovom tijelu, pošto je njegovo tijelo vrsta minijature ili zbira svijeta: a zatim, da nema ničega u njegovom tijelu što se, kao u nekoj nebeskoj sferi, ne ponavlja i u njegovom duhu; najzad, da ničega nema u njegovoj misli, što se ne ponavlja u jednoj višoj sferi, u njegovoj moralnoj svijesti.

Prava štednja i dobitak je u tome da uvijek trošimo na više ciljeve, da novac ulažemo sa sve strožom škrtošću, kako bismo mogli trošiti na duhovna stvaranja, a ne na umnožavanje životinjske egzistencije. Ne bogati se čovjek ako ponovo preživljava stara iskustva životinjskih osjećaja, nego ako pomoću novih snaga i uzdignutih uživanja vidi sebe, kroz aktualno iskustvo višeg, jednog dobra, na putu ka najvišem.

Kod kuće treba ostaviti svoje sklonosti prije nego što izađemo na ulicu, a s ljudima se sastajati na širokom polju dobrih namjera i zdravog razuma.

Nesposobnost da se poboljšavamo treba smatrati kao jedinu smrtnu bolest.

Tko kod kuće ne ispunjava svoju ulogu, ne može je ispuniti ni u tuđini. On putuje da bi svoju beznačajnost sakrio u gomili. Ne mislite valjda da ćete tamo naći nešto što kod kuće niste vidjeli? Bit svih zemalja i ljudi je ista.

Što je istina negdje, istina je svugdje. I neka putnik ode kud god hoće, naći će samo onoliko ljepote i vrijednosti koliko ih sam sa sobom nosi.

Čovjeku koji radi, mraz ništa ne predstavlja, jer će mu se samo obrazi zarumenjeti od njega; a kišu i vjetar zaboravlja čim se vrati kući. Naučimo se živjeti skromno, odijevajmo se jednostavno, i odmarajmo se na tvrdom. Najobičnija navika pobjeđivanja lakomosti povlači dobre posljedice koje nije lako procijeniti.

Svakodnevno patim jer ljudima nedostaje osjećaj za ljepotu. Ne znaju za draž kojom se može uljepšati svaki trenutak i svaka stvar, za draž lijepog ponašanja, samosvladavanja, dobrote. Mirnoća i radost znaci su po kojima se prepoznaje otmjen čovjek...

Duh, koji oživljava Prirodu, isto je tako značajno izražen u oblicima, pokretima i gestama živih stvorenja, kao i u najvišem svom izrazu, u artikuliranom govoru. Taj nijemi i suptilni jezik, to su maniri; ne što, nego kako? Život je izraz. Statua nema jezika, i ne treba joj. Dobrim slikama ne treba deklamacija. Priroda kaže svoju tajnu jednom. Da, a u čovjeku je kazuje neprekidno, oblikom, držanjem, gestama, izrazom crta, licem i dijelovima lica, i cjelokupnim svojim djelovanjem. Izvanjsko čovjekovo držanje, kako proizlazi iz kombinacije njegove prirode s njegovom voljom, nazivamo njegovim manirima. A što je to drugo ako ne misao koja ulazi u ruke i u noge, koja nadzire pokrete tijela, govor i ponašanje.

Koliki val života i misli se izljava iz duše u dušu kroz oči! Pogled je prirodna magija. Misteriozna razmjena, uspostavljena kroz prostor između dva do tad potpuno strana bića, izaziva sve snage divljenja. Komunikacija pogledom u većini slučajeva ne podliježe kontroli volje. Pogled je tjelesni simbol identiteta cijele prirode. Gledamo u oči da vidimo je li to drugo biće drugo mi; oči neće slagati, nego će istinito priznati kakav se duh iza njih krije.

Među jednostavnim i plemenitim osobama sporazumijevanje je uvijek brzo; upoznaju se na prvi pogled, a pronalaze se na boljem polju nego što su sposobnosti ili vještine koje možda slučajno imaju, naime na polju iskrenosti i pravednosti. Jer, kvalitetu prijateljstva i karaktera ne čine talenti i genijalnost koje čovjek ima, nego način na koji se odnosi prema njima.

Kultura vraća čovjeku ravnotežu, postavlja ga među one koji su mu ravni i bolji od njega, oživljava ugodan osjećaj simpatije i upozorava ga na opasnosti samoće i zatvaranja u sebe.

Zaboravite svoje knjige i tradicije, i držite se ubuduće svog moralnog osjećaja. Ono što se označava riječima "moralno" i "duhovno", to je vječna esencija, i ma kakvim iluzijama da ih zatrpavamo, esencija ih, kroz sva stoljeća, neminovno vraća na izvorno njihovo značenje.

"Srce ima argumente koji su razumu nepoznati." Srce odmah zna je li nešto zdravo ili bolesno...

Trenutak u kojem izgubite vjeru i pođete u smjeru dobiti, poznaje se po zastoju duha, i zatim po postepenom uzmicanju i neizbježnom gubitku zanimanja za druge ljude. I najobičniji ljudi opažaju promjenu na vama, opažaju da vam duh tone, iako vas tapšaju po ramenima i čestitaju vam što ste napredovali u zdravom razumu.

Zašto bih žurio da razriješim sve zagonetke koje mi život postavlja? Uvjeran sam da će Postavljač pitanja, koji mi zadaje tolike probleme, dati i odgovore u određeno vrijeme.

Samo ono što imamo iznutra možemo vidjeti izvana. Ako se ne sretne s bogovima, to je zato što bogovi ne stanuju u nama (...) Samo je onaj besmrtni zapravo za koga su sve stvari besmrtne. Negdje sam čitao: da nitko nije savršen dokle god je ma tko nesavršen, i da ničija sreća ne može postojati kraj nesreće drugih ljudi.

Čovjek, čije su se oči prikovale ne za kvalitetu njegovih djela, nego za nagradu, mali je, i to skoro u istoj mjeri mali bilo da je nagrada u novcu, položaju ili slavi. Velik je onaj koji zna da od nagrade ne može pobjeći, jer se on sam pretvara u svoje djelo i uzima njegovu prirodu, i jer djelo donosi plod kao i svako drvo.

...čovjek može odbaciti sve opomene svojih iskonskih instinkata, ako ga vodi jedan dublji instinkt. Može naučiti nevolju s dobrodošlicom dočekivati, da je neprilika blagodat za velikog čovjeka, da u skromnosti leži veličina. (...) Ako ga vrijeđaju, ne mari; njegova je stvar da druge ne vrijeđa.

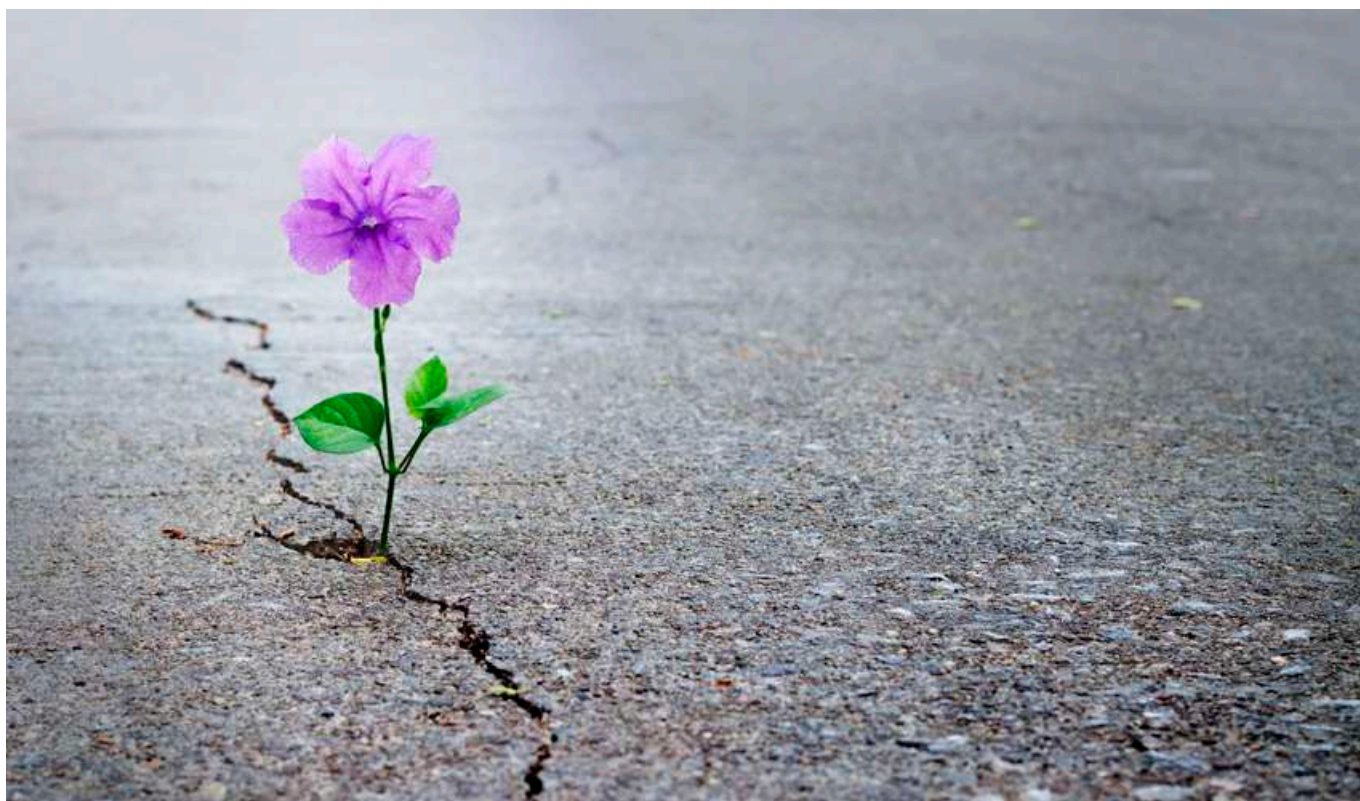
Čovjek je načinjen od istih atoma od kojih i svijet, i dijeli s njim iste utiske, predispozicije i sudbine. Ako mu je duh rasvijetljen, ako mu je srce čisto, on se s radošću predaje uzvišenoj zapovijedi, i radi svjesno ono što kamenje radi po svojoj strukturi.

Čast i sreća postoje za onoga tko je uvijek svjestan bliskosti veličine, tko se uvijek osjeća kao u prisustvu uzvišenih stvari.

Glavna naša potreba u životu jeste imati nekoga tko će utjecati na nas da radimo ono što možemo. U tome leži prijateljska usluga. S prijateljem nam je lako doći do veličine. Ima u njemu jedna uzvišena moć koja pokreće sve naše vrline. Kako široko otvara on vrata života pred nama! Kakva pitanja mu postavljamo! Kako jedno drugo razumijemo! I kako malo riječi nam je potrebno! To je jedino stvarno društvo.

Tajna kulture je znati da se jedan mali broj uzvišenih ideja neprestano pojavljuje, u sirotinji najneznatnije seoske kućice kao i u metežu života glavnoga grada, i da samo njih ne treba gubiti iz vida; oslobodi se svih lažnih odnosa, imaj hrabrosti biti ono što jesi, ljubi jednostavno i lijepo, budi neovisan i budi od srca prijatelj – to je bit; to, i želja da služimo, da nešto doprinesemo sreći čitavog čovječanstva.

Priredila: Sanja Čupić

VIŠAK INFORMACIJA Novi oblik zagađenja

Leonardo Santelices

Ruski neurolog Levon Badalian (1929.-1994.), koji se posebno posvetio dječjoj neurologiji, upozorio je na štetu koju višak informacija izaziva kod neurološkog i cerebralnog razvoja djece, što je uzrok mnogih poremećaja učenja.

Britanski psiholog David Lewis skovao je termin "sindrom informacijskog zamora" (eng. *Information Fatigue Syndrome*). Ovaj se izraz koristi za označavanje visoke razine stresa onih koji pod svaku cijenu pokušavaju asimilirati obilje informacija koje do njih neprestano dolazi putem televizije, mobitela, novina, knjiga i, prije svega, Interneta. Sindrom informacijskog zamora karakterizira psihološko stanje pretjerane pobuđenosti i anksioznosti kada smo suočeni s golemim mnoštvom informacija. No to istovremeno uzrokuje strah i nesigurnost jer nismo u mogućnosti baratati tom neizmjernom količinom informacija. U mnogim slučajevima dolazi čak do paralize analitičkih sposobnosti, što može dovesti do nepromišljenih odluka i iskrivljenih zaključaka.

Taj novi oblik onečišćenja nazvan je *infoksikacija*. Infoksikacija nastupa kada informacije kojima smo

okruženi, ili ono što mislimo da bismo trebali znati, premašuju našu sposobnost asimilacije.

Iako nemaju svi pristup svim medijima, količina podataka općenito povećala se geometrijskom progresijom u odnosu na ono što smo imali na raspolaganju prije nekoliko godina. No, temeljno pitanje koje si postavljamo pred ovom lavinom jest: je li taj golemi porast podataka učinio da i naše znanje raste na isti način?

Imati više podataka, imati ažurirane informacije, biti trajno uključen na izvor informacija, ne znači nužno da se zna više ili da se ono što se događa bolje razumije.

Podaci, informacije i inteligencija

Podaci – brojke, količina, događaj – sirovi su materijal informacija. Ono što danas čujemo kao vijest općenito

More podataka koje svakodnevno dobivamo i kojima imamo pristup može biti korisno samo u mjeri u kojoj ih možemo obraditi kao informacije.

su podaci, "ovo ili ono što se dogodilo", a pretpostavka je da na prikazanim slikama, fotografijama ili snimkama vidimo stvarnost. Međutim, zaboravljamo da kamera ne može uhvatiti sve, već hvata ono što onaj koji slika želi snimiti ili ono što ostaje nakon uređivanja tih djelomičnih snimaka. Podaci su datumi, mjesta, imena; ono što zapravo imamo nije višak informacija, nego višak podataka.

Informacije omogućuju odgovaranje na pitanja koja objašnjavaju podatke, zašto se dogodilo ovo ili ono,

Važno je razumjeti što se događa, ali to nije dovoljno. Potrebno je razviti kreativnost za rješavanje izazova, steći šire i dublje znanje koje omogućuje predviđanje činjenica te razumjeti značenje stvari.

koji je razlog da se brojke povećavaju ili smanjuju. Informacije nužno zahtijevaju razmišljanje. Brzi slijed slika, zvukova i govora može snažno uvjeriti potrošača ili birača, kao što je Vance Packard već upozorio krajem 50-tih, ali ne dopušta refleksiju koja dovodi do razumijevanja razloga događaja. More podataka koje svakodnevno dobivamo i kojima imamo pristup može biti korisno samo u onoj mjeri u kojoj ih možemo obraditi kao informacije. Nije dovoljno biti svjestan da se nešto dogodilo, potrebno je znati zašto se to dogodilo, u kojem okruženju i kontekstu se to dogodilo. Tada ćemo biti obaviješteni; prije toga ćemo samo biti pod snažnim dojmom, pa čak i prezasićeni snažnim dojmovima. Podaci govore što se događa, ali informacije nam pomažu razumjeti zašto se to događa.

Inteligencija je u osnovi sposobnost razlučivanja: znati što je jedno, a što drugo i koja je razlika između to dvoje. Možda se čini jednostavno, ali da bismo stekli znanje, potrebno nam je razlučivanje, da znamo što je točno kako bismo ga razlikovali od onoga što nije. Razlučivanje osigurava načela i kriterije.

Kroz podatke razvijamo misaoni proces. Ali da bi sve informacije bile korisne, potrebno je primijeniti razlučivanje, procijeniti ih vodeći se dobrim kriterijima, usporediti ih s temeljnim načelima kako bismo znali njihovu valjanost. U konačnici, inteligencija je ta koja proizvodi znanje.

Višak podataka pretvara se u jednu vrstu trovanja kada se on ne može probaviti. Da bi se postigla asimilacija, potrebno je o tome razmišljati da bismo razumjeli smjer procesa, a ne se samo usredotočiti na utjecaj podataka.

Važno je razumjeti što se događa, ali to nije dovoljno. Potrebno je razviti kreativnost za rješavanje izazova, steći šire i dublje znanje koje omogućuje predviđanje činjenica te razumjeti značenje stvari. Ukratko, potrebno je imati strateško znanje koje je proizvod inteligencije. Svo to preispitivanje je filozofija.

Baviti se filozofijom znači otkriti filozofa kojeg svi nosimo u sebi, razviti svoje skrivene potencijale, čuditi se životu i svijetu, tražiti mudrost bez da se bude sljedbenikom. Najbolji lijek za izlazak iz zatrovanosti prekomjernim brojem podataka, što nas tjera u snažni stisak manipulacije, zapravo je filozofija na klasičan način. 🏠

Najbolji lijek za izlazak iz zatrovanosti prekomjernim brojem podataka, što nas tjera u snažni stisak manipulacije, zapravo je filozofija na klasičan način.

Arhitektonski dragulji Ivana Meštrovića

Ines Bakalar Milatić

Svestran poput renesansnih velikana, Ivan Meštrović je jedan od najpoznatijih hrvatskih umjetnika u svijetu.

Činjenica je, kako tvrdi Davor Stipan u "Studiji o Meštrovićevoj arhitektonskoj ostavštini", da se njegov arhitektonski opus često marginalizira u usporedbi s izvanrednim kiparskim stvaralaštvom, ali njegova arhitektura, koja se odlikuje usklađenošću s ambijentom i pejzažem, pruža uvid u jedan novi svijet prostora, volumena i oblika te predstavlja svojevrsan doprinos nacionalnoj i europskoj arhitekturi prve polovice dvadesetog stoljeća.

Meštrović je, naime, paralelno sa studijem kiparstva u Beču završio i dvije godine studija arhitekture te se tako i pobliže upoznao s arhitektonskim strujanjima secesije. Vodeći umjetnici tog umjetničkog smjera podržavali su dvije bitno različite struje. Prva se zalagala za polikromiju, biomorfne oblike i vijugave linije (u skladu sa secesijskim predodžbama dekorativnosti), dok je druga težila pročišćenim geometrijskim formama. Meštrović je uglavnom preferirao drugi pristup.

U njegovoj arhitekturi, koja bi se mogla nazvati klasicizmom monumentalnog obilježja (uporaba stupova, kupola, niša), često se nazire i utjecaj srednjovjekovnog sakralnog graditeljstva Dalmacije, kao i egipatskog monumentalnog spiritualizma.

Na kompleksnijim arhitektonskim zadacima Meštrović je surađivao s profesionalnim arhitektima (Bilinić, Horvat, Kovačić, Ibler...) koji su pomagali razrađivati njegove idejne zamisli.

Za svoje je građevine, osim usklađenosti s ambijentom, kad god je bilo moguće birao posebna, istaknuta mjesta, tako da se njegovim objektima vrlo često prilazi stepenicama. Posebnu pozornost pridavao je materijalima koje je koristio. Obožavao je kamen i bio na neki način opčinjen plemenitom plohom klesanca, pa nam često nudi gola pročelja glatkih stijena na kojima je savršena obrada površine jedini, ali izuzetno efektan ukras.

Meštrovićev arhitektonski opus, iako ne tako impresivan poput kiparskog, nije zanemarujući. Ostavio je čitav niz radova, najviše na prostoru bivše Jugoslavije, ali i drugdje. Pri tome prednjače Split i Zagreb koji oba nose epitet Meštrovićeva grada.

Darovnica hrvatskom narodu

Svoju je domovinu zadužio ne samo likovnim, političkim i društvenim djelovanjem, već i Darovnicom od 31. siječnja 1952. godine kojom hrvatskom narodu daruje svoje kuće u Zagrebu i Splitu, crkvu Presvetog Otkupitelja u Otavicama te zapadni dio splitskog imanja Crkvine-Kaštelet, uz pripadne građevine i umjetnine.

Galerija Meštrović

Velebna rezidencija na splitskim Mejama bila je namijenjena za ljetni boravak obitelji, atelje i galerijski prostor. Gradila se od 1931. - 1939. godine. Tu je ostvarena Meštrovićeva početna *ideja vile u kojoj su inkorporirani prostori za stanovanje, rad i izlaganje*.

Nakon puno skica, elaborata i uz pomoć arhitekata L. Horvata i H. Bilića, umjetnik je 1931. godine započeo s izgradnjom istočnog krila.

Krajnji rezultat je sjajno bijeli simetrični stereometrijski blok koji povezuje istočno i zapadno krilo, polegnut nad monumentalnim stubištem. Pročelje je rađeno u bijelom bračkom kamenu bez ukrasa, a središnji je dio izveden kao trijem s osam jonskih stupova pa je dobivena i terasa kata.

Postepeni uspon do ulaza daje ovoj prelijepoj vili neodoljiv element teatralnosti, kao da ulazimo u jedan drugi svijet. Prepoznali su to i splitski kazališni umjetnici pa se tamo tijekom godina održao čitav niz kazališnih predstava *Splitskog ljeta*.

U početnoj verziji su u prizemlju bili atelje i radna soba, na katu stambeni prostor, a 1935. godine su izvan kompleksa vile podignute još dvije radionice. Danas je, naravno, prostor preuređen i prenamijenjen u muzej – *Galeriju Meštrović*.

Meštrovićeve Crikvine – Kaštelet

Renesansni ljetnikovac je sakralno-umjetnička cjelina na poljoprivrednom imanju s ostacima građevina obitelji Capagrosso iz 16. stoljeća, a smatra se da je izvorno obilježje fortifikacijsko, podignuto u doba kada su Turci napadali splitsku okolicu.

Godine 1939. imanje je kupio Meštrović sa svojim bratom i prilagodio ga svojim potrebama. Tlocrtna osnova je ostala sačuvana, ali izmjenama i novogradnjama promijenjeni su gabariti, a i prvobitna funkcija.

U dvorištu je postavljen trijem na stupovima za

izložke skulptura. Upotrijebivši kamen starog objekta, crkve, izgradio je crkvicu Sv. Križa i pretvorio je u izložbenu dvoranu svojih drvenih skulptura s motivima iz Kristova života.

Otuda i naziv koji je osmislio sam Ivan, *Crikvine*, tj. ostaci starih crkava. Crikvine su bar djelomično primjer obnove zanemarene baštine s malim konzervatorskim propustima. Nakon prelaza u vlasništvo NRH 1952. godine, ustalio se naziv *Kaštelet*.

Crkvicu i njezin sadržaj namijenio sam našem narodu, u prvom redu njegovim širim slojevima, koji kako znadete živi još uvijek u svojim vjerskim tradicijama, pa je moja želja bila da i taj svijet nađe svoje zadovoljstvo, a ne samo oni koji su u umjetnosti izobraženi. (Iz pisma Ivana Meštrovića Cviti Fiskoviću od 3. siječnja 1955.)

Obiteljska kuća i atelje u Zagrebu

Objekt iz 17. stoljeća adaptiran je u prostor za stanovanje i atelje u kojem se čuva bogata umjetnikova osobna arhiva. U njoj je Meštrović živio od 1922. - 1942. godine.

Otavice – crkva Presvetog Otkupitelja

Mauzolej i grobnica kipara i najbližih članova obitelji građena je od 1926. do 1930. godine na brežuljku pokraj Otavica gdje se nalazi kuća obitelji Meštrović.

Građevinu tlocrtne osnove oktogona s upisanim križem koja je nadsvođena kupolom zamislio je Meštrović kao spoj memorijalnog, umjetničkog i sakralnog. Izgrađena je od lokalnog kamena sa Svilaje. Korišteni su elementi antičke tradicije uz obilježja secesije. Zaštićena je 1996. kao spomenik kulture.

Osim ovih građevina koje su dar Hrvatskoj, spomenut ćemo samo još nekoliko iznimnih Meštrovićevih arhitektonskih ostvarenja.

Dom likovnih umjetnika u Zagrebu

Jedna od Meštrovićevih najvažnijih arhitektonskih građevina javne namjene je svakako Dom likovnih umjetnosti u Zagrebu.

Rađen je po Meštrovićevim idejnim skicama, a detaljne planove razradili su arhitekti H. Bilinić i L. Horvat. Na širokom prostoru slobodnog trga Meštrović je u centar postavio građevinu kružnog tlocrta s pročeljem koje je okruženo nizom stupova pravokutnih presjeka. Krovšte je centralna kupola na prstenastom okviru.

Rotonda iz Doma hrvatskih likovnih umjetnika prethodnica je nekih poznatih, kasnije izgrađenih svjetskih građevina jer spada među prve galerije u kojima se ide kružno u razgledanje eksponata.

Mauzolej obitelji Račić ("Gospa od Andela") u Cavtatu

Ovo je prvo realizirano Meštrovićevo arhitektonsko djelo. Smatra se jednim od njegovih najvećih dostignuća na tom području. Uz suradnju niza kipara i klesara, ovdje je postignut jedinstven spoj arhitekture

i ambijenta. Središnja građevina glatkih vanjskih zidova odijeljenih masivnim vijencem od stepeničaste kupole (tipa dvostruke ljuske) koja završava plitkom lanternom, efektno se uklapa u pejzaž. Ortogonalnog tlocrta, građena je od bijelog bračkog kamena, a u čitavoj građevini nema niti jednog komada drva ili nekog drugog materijala osim bronce od koje su napravljena vrata i zvono na vrhu. Na zvonu je upisana Meštrovićeva misao: *Saznaj tajnu ljubavi, riješit ćeš tajnu smrti i vjerovati da je život vječan.*

Na Međunarodnoj izložbi moderne industrijske i dekorativne umjetnosti u Parizu 1925. godine za ovu je građevinu Meštroviću pripao *Grand Prix*. Jedan je od najljepših spomenika ljubavi i prijateljstvu.

Potrebno je spomenuti i zidni reljef *Vrelo života*, djelo nastalo u Beču kada je umjetnik imao samo dva-

deset i četiri godine. Reljef je po autorovoj želji 1955. godine prebačen u Drniš, mjesto koje je prepoznalo njegov talent i poslalo ga u svijet. ☞

JE LI PRIRODA TO ILI TI?

Sabine Leitner

Dan planeta Zemlje obilježava se više od pedeset godina. Životno okruženje je već desetljećima aktualna tema, znanstvenici upozoravaju na posljedice klimatskih promjena, zagađenja i iscrpljivanja resursa otkad znam za sebe. Uloženo je bezbroj napora za rješavanje krize: međunarodni sporazumi, vladine politike, nebrojene akcije pojedinaca i organizacija, edukacija o važnosti zaštite životne sredine, što je dovelo do porasta svijesti, čak su i tvrtke počele usvajati ekološki odgovorne prakse... Unatoč tomu, situacija se i dalje, iz godine u godinu, pogoršava. Zašto?

Možda zato što se još nismo pozabavili pravim uzrokom ove krize. Kada govorimo o ekološkoj krizi, obično se fokusiramo na fizičke i materijalne aspekte problema. No, oni su samo dio slike. Ako se pitamo zašto nismo u stanju zaustaviti svoje destruktivno ponašanje usprkos svim alarmantnim dokazima, znači da moramo istraživati dublje.

Izjava Jamesa Gustava Spetha, bivšeg dekana na Sveučilištu Yale, pravnika iz područja zaštite životne sredine i američkog savjetnika za klimatske promjene, ide u srž problema: "Nekada sam mislio da su najveći ekološki problemi gubitak bioraznolikosti, kolaps ekosustava i klimatske promjene. Pogriješio sam. Glavni ekološki problemi su sebičnost, pohlepa i apatija. Kako bismo se nosili s tim problemima, potrebna nam je kulturna i duhovna transformacija – a mi znanstvenici ne znamo kako to učiniti."

Mislim da je potpuno u pravu. Zaista nam je potrebna kulturna i duhovna transformacija, a da bi se to dogodilo, mnoge se stvari moraju promijeniti na vrlo dubokim razinama: potreban nam je pomak u svijesti, duboka promjena u načinu na koji razmišljamo o prirodi, našem mjestu i ulozi u njoj. Također, moramo promijeniti način na koji doživljavamo prirodu jer je, na kraju krajeva, ljubav mnogo bolja i efikasnija snaga za promjenu od straha ili krivice.

Prije točno sto godina, 1923. godine, austrijsko-izrael-ski filozof Martin Buber objavio je knjigu *Ja i ti*, u kojoj istražuje prirodu odnosa između pojedinaca i svijeta. Buber tvrdi da postoje dva osnovna načina na koja se ljudi mogu povezati sa svijetom: kroz odnose "ja – to" i "ja – ti".

Odnose "ja – to" karakterizira objektivizacija, gdje je drugi sveden na objekt koji se koristi ili se njime manipulira u vlastite svrhe. Nasuprot tome, odnosi "ja – ti" temeljeni su na uzajamnosti i priznavanju imanentnih vrijednosti i dostojanstva drugog, uključujući i njegovu prirodu.

Tijekom mnogih stoljeća zapadna civilizacija promijenila je viđenje ljudskog bića kao dijela prirode u stav da smo 'odvojeni' od prirode. To je dovelo do objektivizacije prirode te, u kombinaciji s materijalizmom i znanstvenim redukcionizmom, do njenog iskorištavanja, zagađenja i uništavanja. Zaboravili smo da je Zemlja živo biće i izgubili smo dodir sa svetošću prirodnog svijeta. U svim drevnim civilizacijama priroda je bila poštovana kao Majka Zemlja (*Rhea, Gaia, Pachamama, Prithvi...*).

Ekološko i održivo razmišljanje samo po sebi nije nužno rezultat unutarnje transformacije. Uviđanje da su ekologija i održivost dugoročno održiviji ne sprječava nas da stabla i dalje doživljavamo kao proizvođače drvene građe, snabdjevače kisikom i pružatelje hladovine. To ne znači nužno da smo prirodu počeli doživljavati kao *Ti*.

Moramo obnoviti osjećaj poštovanja prema prirodi. Kada izgubimo poštovanje prema prirodnom svijetu, gubimo i dodir s vlastitim duhovnim *ja*. Odvajamo se od vlastitog osjećaja smisla i svrhe i počinjemo patiti od duhovne praznine koja se odražava u visokim razinama tjeskobe, depresije i ovisnosti koje vidimo u današnjem društvu.

Na neki način moramo pronaći put kako bismo se ponovo povezali s prirodom. Ovaj tisućljetni natpis kineskog filozofa i političara Zhanga Zaia (1020. - 1077.) mogao bi pomoći u buđenju dubokog sjećanja u našim dušama: *Nebo je moj otac, a Zemlja moja majka, pa čak i tako malo biće kao što sam ja nalazi svoje mjesto među njima. Dakle, ono što ispunjava univerzum doživljavam kao svoje tijelo, a ono što upravlja univerzumom smatram svojom prirodom. Svi ljudi su moja braća i sestre, a sve stvari [u prirodi] su moji suputnici.* ☸

S engleskog prevela: Danijela Popović Šušić

***Mudrost nije znanje, nego se nalazi
u tome kako koristimo znanje.***

Nilakanta Sri Ram

www.nova-akropola.com